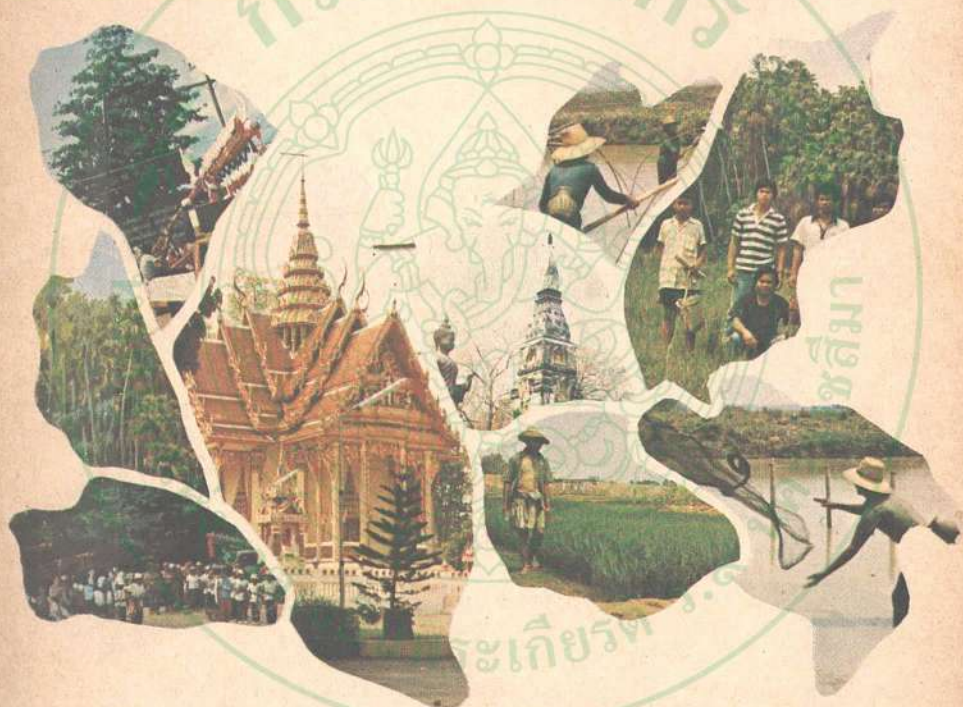

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

จังหวัด **อุดรธานี**

๑/
๖๕๔๖๙

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

อภินันทนาการ

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา

จาก

องค์การเก่าของ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม
ชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เรื่อง

จังหวัดอุดรธานี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๕,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๒๔

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๙.๐๐ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

จัดพิมพ์โดยองค์การเก่าของครูสภา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว

๕๒ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

กรมศิลปากร

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

ค.ศ.

กรมศิลปากร

กรมศิลปากร

เลขที่ ๒๐๑

✓ เลขที่ ๒๕๔๖

เลขทะเบียน น. ๖๑๖.๒๘๓๑

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี ได้ร่วมกันจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง จังหวัดอุดรธานี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔ ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๓

Theraporn Limpit

(นายสายหยุด จำปาทอง)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง จังหวัดอุดรธานี เล่มนี้ สำนักงาน
ศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานีได้มอบหมายให้นายสิริวัฒน์ ละจินดา จัด
ทำขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔ ตามโครงการของกรมวิชาการที่สนับสนุนให้
ท้องถิ่นจัดทำสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑
กรมวิชาการขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้ นายสมพงษ์
พลະสุรย์ เป็นผู้ตรวจ

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติของจังหวัด
สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ ประชากร บุคคลผู้ให้บริการในชุมชน
สถานที่สำคัญและโบราณวัตถุ มรดกทางวัฒนธรรม และวันสำคัญ
ของชุมชนซึ่งคาดว่าจะประโยชน์สำหรับนักเรียนใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔ ได้เป็น
อย่างดี อีกทั้งช่วยเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง สมดัง
เจตนารมณ์ของการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กรมวิชาการขอขอบคุณผู้ร่วมจัดทำมา ณ ที่นี้ด้วย

(นายกมล สุดประเสริฐ)

รองอธิบดี รักษาการแทน

อธิบดีกรมวิชาการ

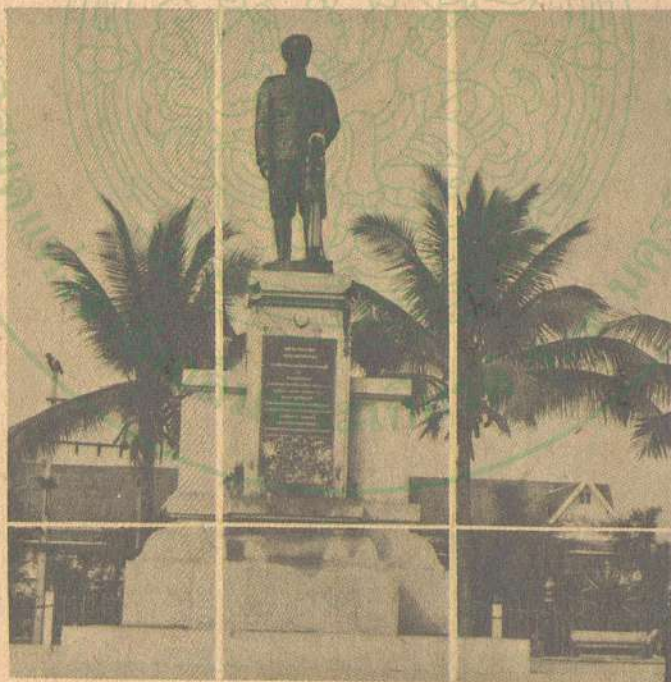
๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๓

สารบัญ

	หน้า
ประวัติจังหวัดอุดรธานี	1
การแบ่งเขตการปกครอง	7
อาณาเขต	8
ลักษณะภูมิประเทศ	11
ลักษณะภูมิอากาศ	15
ภาวะเศรษฐกิจ	16
ทรัพยากร	17
ประชากร	19
อาชีพ	23
บุคคลผู้ให้บริการในชุมชน	25
สถานที่สำคัญและโบราณวัตถุ	27
มรดกทางวัฒนธรรม	37
วันสำคัญของชุมชน	39

ประวัติจังหวัดอุดรธานี

เมื่อปี พ.ศ. 2434 ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม (ขณะนั้นยังทรงเป็นกรมหมื่น) ไปเป็นข้าหลวงต่างพระองค์ มาบัญชาการปกครองต่างพระเนตรพระกรรณ ปกครองมณฑลหัวเมืองฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ คือบริเวณประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปัจจุบัน และมีบริเวณครอบคลุมจังหวัดนครพนม สกลนคร และ

อนุสาวรีย์กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

หนองคาย ซึ่งเรียกชื่อในขณะนั้นว่า “มณฑลลาวพวน” และได้ตั้งกองบัญชาการขึ้นที่จังหวัดหนองคาย โดยตั้งเป็นศูนย์การปกครอง การปกครองในสมัยนั้นปกครองแบบราชาธิราช คือแบบมีเมืองขึ้น มีประเพณีถวายดอกไม้เงิน ดอกไม้ทองเป็นประจำทุกปี ข้าหลวงต่างพระองค์มีอำนาจปกครองทั้งฝ่ายทหาร และพลเรือนทุกฝ่าย

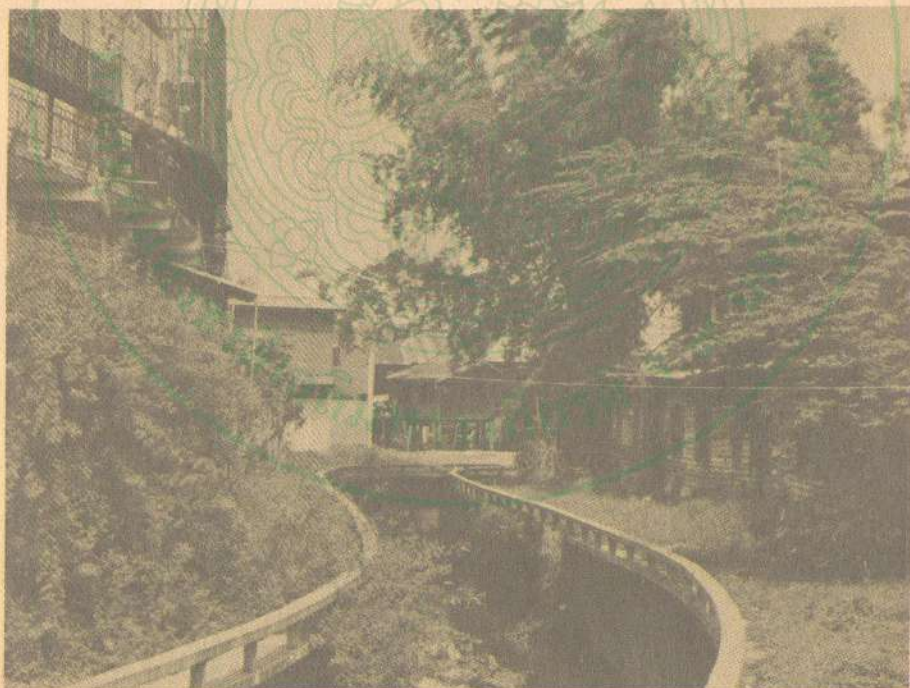
ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2435 ได้ทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบราชาธิราชเป็นแบบพระราชอาณาเขต ให้เลิกการส่งดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง และเปลี่ยนชื่อมณฑลลาวพวนเป็น *มณฑลอูคร*

จากนั้นในปี พ.ศ. 2436 ตรงกับ ร.ศ. 112 ได้เกิดกรณีพิพาทขึ้นระหว่างไทยกับฝรั่งเศสเกี่ยวกับดินแดนของไทย ซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปัจจุบัน) โดยฝรั่งเศสอ้างว่า ดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงนี้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศญวน(ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามปัจจุบัน) ซึ่งฝรั่งเศสได้ยึดครองอยู่ เพราะฉะนั้น ดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงก็ควรเป็นเขตครอบครองของฝรั่งเศสด้วย และขอให้ไทยถอนตัวเลียบเคียง ด้วยเหตุผลสำคัญไทยจึงจำต้องยกดินแดนของไทย ซึ่งอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศสด้วยความจำเป็น โดยลงนามร่วมกันในสัญญาพระราชไมตรีระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2436 (ร.ศ. 112) ไทยจึงได้มอบอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส และในสัญญาฉบับนี้ยังมีสาระสำคัญอีก โดยบังคับให้ไทยถอนกำลังทหารห่างจากเขตแดน ซึ่งถือเอาลำแม่น้ำโขงเป็นเส้นพรมแดน ลี้กเข้ามาภายในเขต 25 กิโลเมตรจากเขตนี้ไทยจะมีกองทหารตั้งอยู่ไม่ได้ ให้ถือเป็นเขตปลอดทหาร ซึ่ง

ไทยก็ต้องจำยอมอีกเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมจึงได้ถอนกองบัญชาการ อพยพจากจังหวัดหนองคายโดยรอนแรมมาตามเส้นทาง หนองคาย - โคราช บ่ายหน้าตรงมาทางทิศใต้ และตั้งพระทัยว่าจะมาตั้งกองบัญชาการใหม่ที่บริเวณหนองหาน ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอกุมภวาปีเพราะตั้งอยู่ใกล้ฝั่งใหญ่ อุดมสมบูรณ์ด้วยประการทั้งปวง

ขณะเดินทางจากหนองคายมาประมาณ 20 กิโลเมตร ก็พบ ลำน้ำแห่งหนึ่งชื่อ “ลำน้ำสวย” ได้ตรวจภูมิประเทศดูแล้วเห็นว่ายังไม่เหมาะสม เพราะเป็นที่ลุ่มมาก บางตอนก็เป็นเนินสูงขาดแคลนน้ำ

ห้วยหมากแข้ง

จึงได้เดินทางต่อลงมาทางใต้อีก จนถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งตั้งอยู่ริมห้วย ลำห้วยนี้มีน้ำไหลลงสู่แม่น้ำโขง ซึ่งมีชื่อว่า “ห้วยหมากแข้ง” และหมู่บ้านที่อยู่ริมห้วยมีชื่อว่า “บ้านเดื่อหมากแข้ง” การที่เรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านเดื่อหมากแข้ง ตามประวัติกล่าวไว้ว่า เนื่องจากมีต้นหมากแข้งป่า (มะเขือพวง) ต้นใหญ่ผิวดรรมา ขึ้นงอกงามที่บริเวณริมห้วยของหมู่บ้านนี้ จึงเรียกหมู่บ้านนี้ตามชื่อต้นไม้นี้เรื่อยมา

เมื่อกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมเดินทางมาถึงหมู่บ้านหมากแข้งนี้ จึงได้ทรงสั่งให้หยุดพักขบวนที่อพยพลงชั่วคราว โดยพักกองเกวียนคาราวานอยู่ข้างต้นโพธิ์ใหญ่ หน้าวัดมัชฌิมาวาสอันเป็นที่ตั้งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานีในปัจจุบันนี้ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมได้ออกสำรวจภูมิประเทศของหมู่บ้านนี้โดยรอบ เห็นว่าเหมาะสม เพราะมีลำห้วยไหลผ่าน มีสมุทพุ่มไม้ มองไปทางทิศใดก็เป็นที่พักพระทัยยิ่งนัก ประกอบกับสภาพภูมิประเทศโดยรอบหมู่บ้านหมากแข้งนี้ มีหนองน้ำใหญ่และมีน้ำตลอดปี เช่น หนองสำโรง หนองดงสระพัง หนองบัว หนองขอนกว้าง หนองสวรรค์ ใกล้เคียง ๆ ที่ตั้งกองเกวียนเป็นหนองนาเกลือ ซึ่งเรียกว่า “หนองประจักษ์” ในปัจจุบัน และยิ่งไปกว่านั้น ในคืนที่ประทับแรมได้ทรงนิมิตว่า “สบายดี” ความคิดที่จะตั้งกองบัญชาการที่หนองหาน ในเขตอำเภอกุมภวาปีก็เป็นอันล้มไป ทรงกลับพระทัยเลือกเอาหมู่บ้านหมากแข้งนี้แทน เพราะเป็นชัยภูมิที่ดีเหมาะที่จะตั้งค่ายคูประตูหอรบ ตั้งรับตั้งรุกข้าศึก ทั้งตั้งอยู่ในระยะไม่ไกลจากชายแดนนัก คือมีระยะเพียง 52 กิโลเมตรเท่านั้น

ดังนั้น กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม จึงตัดสินใจตั้งกอง

หนองประจักษ์

ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี

บัญชาการของ “มณฑลลาวพวน” ขึ้นใหม่ โดยย้ายมาจากเมืองหนองคาย มาตั้งอยู่ที่ “บ้านหมากแข้ง” และเอาบริเวณวัดมัชฌิมาวาสในปัจจุบัน ซึ่งตั้งอยู่บนเนินสูง เป็นศูนย์กลาง และได้ตั้งศาลารัฐบาลมณฑลขึ้น ทางทิศตะวันตกของวัดคือบริเวณศาลากลางจังหวัดอุดรธานี ได้ปลูกสร้างที่ประทับขึ้นใกล้ ๆ กับต้นโพธิ์ซึ่งอยู่หน้าสถานีอนามัยที่ 9 ทุกวันนี้ และทางทิศตะวันออกของวัดให้เป็นที่ตั้งกองทหาร คือที่ทำการชลประทาน จังหวัดอุดรธานีปัจจุบัน ต่อมาได้ย้ายที่ทำการกองทหารไปอยู่ที่หนองขอนกว้าง และหนองสำโรง การตั้งกองบัญชาการนี้ได้แล้วเสร็จในปลาย ปี พ.ศ. 2436 นั้นเอง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2442 ได้มีการแก้ไขการปกครองหัวเมืองตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เปลี่ยนชื่อ “มณฑลลาวพวน” มาเป็น “มณฑลฝ่ายเหนือ”

ใน พ.ศ. 2449 ตรงกับ ร.ศ. 126 สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้ทรงแก้ไขการปกครองหัวเมืองในมณฑลอุดร คือให้รวมเมืองกุมภวาฬ (อำเภอหนองบัวลำภูในปัจจุบัน) กุมภวาฬี หนองหาน บ้านหมากแข้ง ตั้งขึ้นเป็น “เมืองอุดรธานี” โดยให้เป็นที่ตั้ง “ที่ว่าการมณฑลอุดรธานี” มีเมืองอื่น ๆ รวมอยู่ด้วยคือ หนองคาย นครพนม สกลนคร ขอนแก่น และเลย รวมเรียกว่า มณฑลอุดร มีสมุหเทศาภิบาลเป็นผู้สำเร็จราชการปกครองสืบมา

ในปี พ.ศ. 2476 ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ให้ยุบมณฑลอุดร และให้เมืองต่าง ๆ ที่ขึ้นตรงต่อมณฑลนี้

มีฐานะเป็นจังหวัด โดยมีข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้ปกครอง ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ตั้งเป็น “ภาค” ขึ้นอีก คือเป็นภาคการปกครองที่ 4 โดยให้จังหวัดที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลอุดรและร้อยเอ็ดรวมกัน มีผู้ว่าราชการภาครับผิดชอบ และต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้มีพระราชบัญญัติยุบเลิกภาค และให้แต่ละจังหวัดปกครองตนเองโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยมาจนปัจจุบันนี้

การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดอุดรธานีตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศา 45 ลิปดาเหนือ ที่บริเวณอ่างเก็บน้ำพองด้านหน้าเขื่อนอุบลรัตน์ เขตอำเภอโนนสัง ถึงเส้นรุ้งที่ 18 องศา 8 ลิปดาเหนือ เขตอำเภอน้ำโสม และระหว่างเส้นแวงที่ 101 องศา 58 ลิปดาตะวันออก ที่ภูสะนา เขตอำเภอนากลาง ถึงเส้นแวงที่ 103 องศา 40 ลิปดาตะวันออก เขตอำเภอวังสามหมอ

ขนาดพื้นที่ทั้งหมด 11,283 ,625 ไร่ หรือ 18,057 ตารางกิโลเมตร

คลุมพื้นที่ในเขต 17 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ คือ

1. อำเภอเมืองอุดรธานี	2. อำเภอกุมภวาปี
3. อำเภอหนองหาน	4. อำเภอหนองบัวลำภู
5. อำเภอศรีบุญเรือง	6. อำเภอนากลาง
7. อำเภอบ้านผือ	8. อำเภอเพ็ญ
9. อำเภอบ้านดุง	10. อำเภอโนนสัง

11. อำเภอหนองวัวซอ	12. อำเภอกุดจับ
13. อำเภอโนนสะอาด	14. อำเภอน้ำโสม
15. อำเภอศรีธาตุ	16. อำเภอสุวรรณคูหา
17. กิ่งอำเภอไชยวาน	18. กิ่งอำเภอสร้างคอม
19. กิ่งอำเภอทุ่งฝน	20. อำเภอวังสามหมอ
21. กิ่งอำเภอหนองแสง	

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดหนองคายในเขตอำเภอโซ่พิสัย อำเภอโพนพิสัย อำเภอเมือง อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ และอำเภอสว่าง

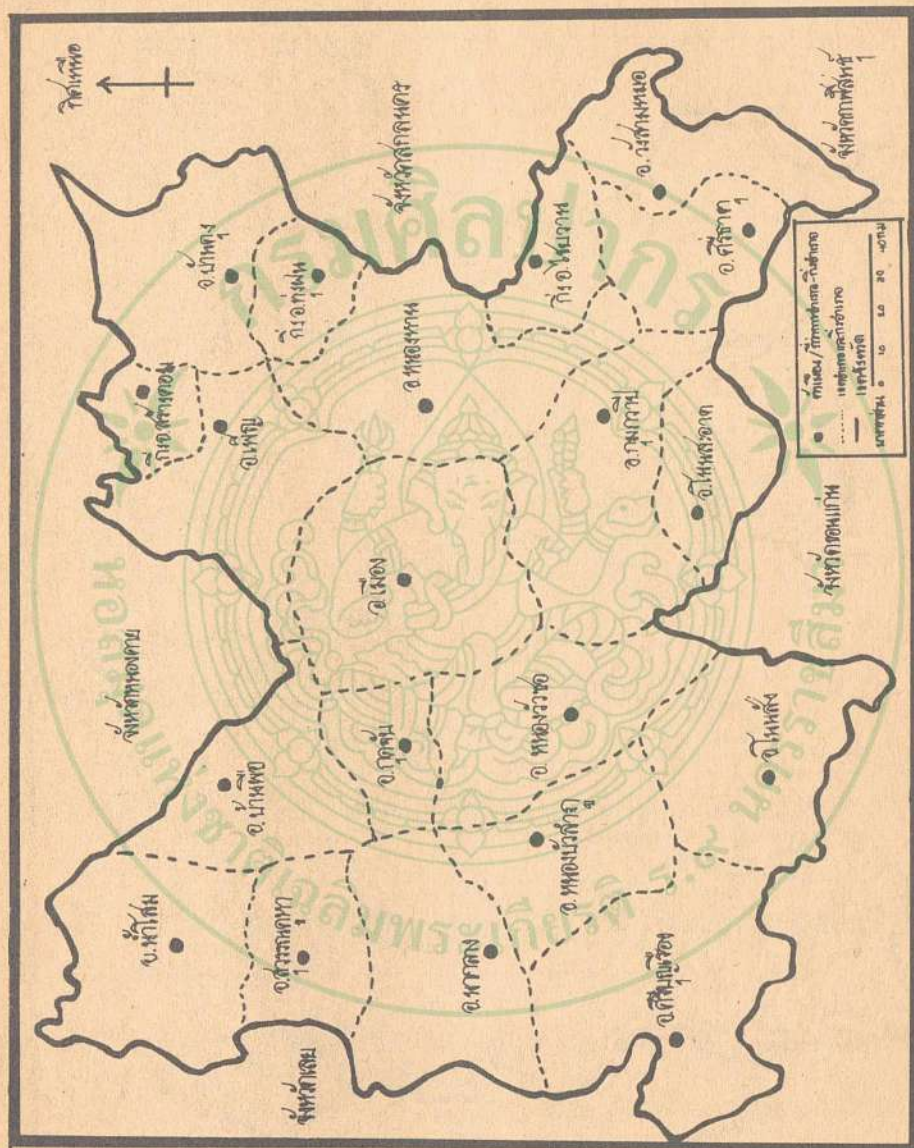
ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น ในเขตอำเภอสีชมพู อำเภอภูเวียง อำเภอน้ำพอง กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง อำเภอกระนวน อำเภอหนองเรือ และจังหวัดกาฬสินธุ์ในเขตอำเภอสหัสขันธ์ และอำเภอท่าคันโท

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสกลนคร ในเขตอำเภอวาริชภูมิ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอนวนนิवास และอำเภอบ้านม่วง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดเลย ในเขตอำเภอปากชม อำเภอเมืองเลย อำเภอวังสะพุง และอำเภอภูกระดึง

ความยาวของจังหวัดอุดรธานี จากทิศตะวันออก ถึง ทิศตะวันตก ยาวประมาณ 161 กิโลเมตร และความยาวจากทิศเหนือ ถึง ทิศใต้ ยาวประมาณ 80 กิโลเมตร

แผนที่จังหวัดอุดรธานี : อาณาเขตอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกได้ 3 เขตใหญ่ ๆ คือ

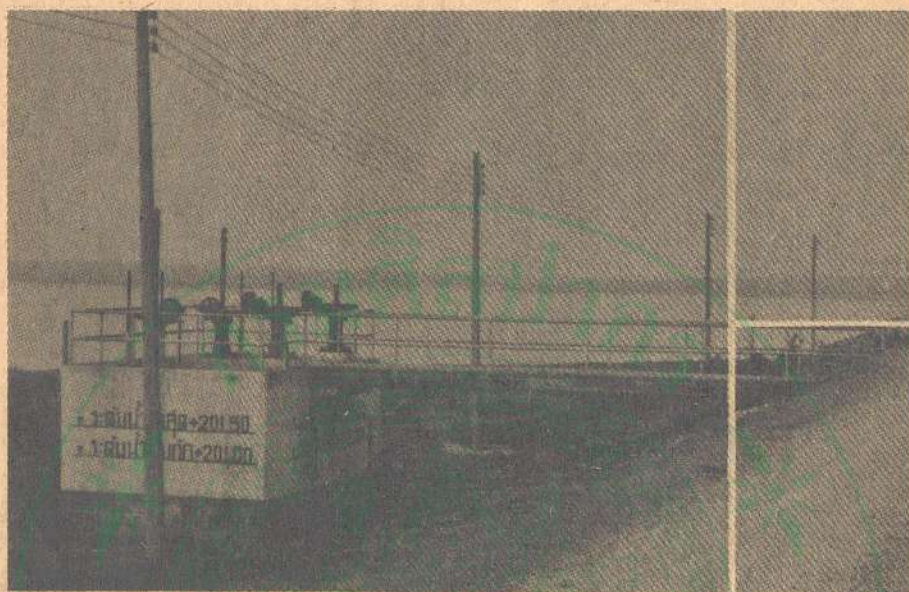
1. เขตด้านตะวันตก ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอน้ำโสม สุวรรณคูหา นากลาง ศรีบุญเรือง หนองบัวลำภู โนนสัง กุดจับ บ้านผือ และอำเภอนองวัวซอ ลักษณะภูมิประเทศในเขตนี้มีเทือกเขา 2 แนว ยาวเหนือ - ใต้ ได้แก่ส่วนหนึ่งของเทือกเขาเพชรบูรณ์ เป็นเทือกเขาที่แบ่งเขตแดนระหว่างจังหวัดอุดรธานีกับจังหวัดเลย ส่วนเทือกเขาภูพานเป็นแนวยาวทางตอนใน ขนานกับเทือกเขาเพชรบูรณ์ตอนเหนือและกลาง เทือกเขาภูพานตอนใต้จะโค้งไปทางตะวันออก สู่บริเวณอ่างเก็บน้ำพอง พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่สูงสลับที่ราบลุ่ม เกิดลำน้ำสำคัญ เช่น

1. ลำน้ำพวย ต้นน้ำอยู่ในภูซำน้อย บริเวณเทือกเขาเพชรบูรณ์ เขตอำเภอสรีบุญเรือง ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำพอง

2. ลำพะเนียง ต้นน้ำอยู่ในภูเก้า บริเวณเทือกเขาเพชรบูรณ์ ไหลผ่านเขตอำเภอนากลาง หนองบัวลำภู ศรีบุญเรือง ลงสู่อ่างเก็บน้ำพอง

3. ห้วยกะน่าน ต้นน้ำอยู่ในภูซาง บริเวณเทือกเขาเพชรบูรณ์ ไหลรวมกับลำน้ำโมงที่อำเภอบ้านผือ และไหลลงสู่แม่น้ำโขงในเขตอำเภอน้ำโสม จังหวัดหนองคาย

4. ห้วยหลวง ต้นน้ำอยู่ในภูพาน ไหลผ่านเขตอำเภอนองวัวซอ อำเภอกุดจับ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอเพ็ญ ถึงอำเภอสร้างคอม ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บริเวณอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ชลประทานห้วยหลวง

5. ลำห้วยสามพาด ต้นน้ำในเทือกเขาภูพาน ไหลลงสู่หนองหาน อำเภอกุมภวาปี

ลักษณะเทือกเขาทั้งสองส่วนใหญ่เป็นหินทราย ทำให้ลักษณะของดินเขตด้านตะวันตกส่วนใหญ่เป็นดินทราย ปริมาณน้ำฝนชุกมากกว่าเขตอื่น ๆ เพราะมีพื้นที่ป่ามากและมีเทือกเขาสูงกันทำให้เกิดฝนตกแบบปะทะภูเขา ด้านการเกษตรกรรมมีการทำนาตามลุ่มน้ำสายต่าง ๆ ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลังและพืชไร่อื่น ๆ ตามบริเวณไหล่เขาซึ่งมีส่วนทำลายป่าอยู่มาก

2. เขตตอนกลาง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอโนนสะอาด อำเภอกุมภวาปี อำเภอเพ็ญ กิ่งอำเภอสร้างคอม และ กิ่งอำเภอหนองแสง ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูงทางตอนใต้ของเขต ได้แก่เทือกเขาภูพาน

ในเขตอำเภอโนนสะอาด แต่ในเขตอำเภอกุมภวาปีมีหนองน้ำใหญ่ เช่น หนองหาน หนองปะโค โดยเฉพาะหนองหานเป็นปัจจัยสำคัญต่อความเป็นอยู่ และการตั้งถิ่นฐานของชาวอำเภอกุมภวาปีมาก นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งต้นน้ำของลำน้ำปาว บริเวณรอบ ๆ เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญอีกด้วย

ในเขตอำเภอเมืองพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม มากกว่าทางตอนใต้ และตอนเหนือ คือมีอ่างเก็บน้ำและหนองน้ำที่สำคัญ ได้แก่

1. อ่างเก็บน้ำกุดลิงจ้อ อยู่บริเวณหมู่บ้านดงหมากกุด
2. อ่างเก็บน้ำห้วยคำปลาค้าว บริเวณนิคมเชียงพิณ
3. หนองนาหล้า ที่บริเวณหมู่บ้านหนองนาหล้า
4. หนองฮี หนองเชียงโคตร อยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้

ของหมู่บ้านหนองนาหล้า

5. บึงสงฆ์ บริเวณหมู่บ้านพรานเหมือน
6. หนองวันถิ่น บริเวณหมู่บ้านแมด
7. หนองหมัด บริเวณด้านหลังกรมทหารค่ายประจักษ์

ศิลปาคม

8. หนองสำโรง
9. หนองขอนแก่น
10. หนองเหล็ก บริเวณหมู่บ้านหนองเหล็ก
11. หนองน้ำบ้านงอย
12. หนองใหญ่ บริเวณหมู่บ้านหนองใหญ่
13. หนองประจักษ์

14. หนองบัว
15. หนองดงสะพัง
16. บึงชวน บริเวณหมู่บ้านนาพุ
17. หนองน้ำบ้านโพนยาง
18. หนองบุ บริเวณหมู่บ้านหนองบุ
19. หนองตาไก่ บริเวณหมู่บ้านหนองตาไก่
20. หนองคำกลิ้ง บริเวณบ้านคำกลิ้ง
21. อ่างเก็บน้ำบ้านจั่น

ทางตอนเหนือของเขตนี้มี หนองน้ำสี่เจริญ ที่หมู่บ้านธาตุ
อำเภอเพ็ญ อ่างเก็บน้ำพาน ที่กิ่งอำเภอสร้างคอม และยังมีลำน้ำสาย
สำคัญ ๆ อีก คือ

1. ลำน้ำปาว ต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอกุมภวาปี ไหลลง
สู่แม่น้ำชีในเขตจังหวัดขอนแก่น
2. ห้วยขวงหลวง ต้นน้ำอยู่ที่ภูผาสิงห์ ภูวัด ไหลผ่าน
เขตอำเภอเมืองทางด้านตะวันออก
3. ห้วยหลวง ต้นน้ำอยู่ที่ภูพาน ไหลผ่านเขตอำเภอเมือง
ทางด้านทิศเหนือ
4. ห้วยหมากแข้ง ต้นน้ำอยู่ที่ภูกุ่มข้าวไหลสู่ห้วยอิฐที่
หมู่บ้านดอนหวายและไหลลงสู่ห้วยหลวง
5. ห้วยวังช้าง เป็นลำห้วยอยู่ที่กิ่งอำเภอสร้างคอม

สภาพภูมิประเทศตอนกลางเหมาะสมแก่การเพาะปลูกข้าว และ
พืชเศรษฐกิจมากกว่าเขตอื่นโดยเฉพาะการปลูกอ้อยในเขตอำเภอกุมภวาปี

และอำเภอโนนสะอาด นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของตัวจังหวัด ศูนย์การค้า การคมนาคมสะดวก ทำให้ประชากรในเขตนี้หนาแน่นกว่าทุกเขต

3. เขตด้านตะวันออก ในเขตพื้นที่อำเภอศรีธาตุ กิ่งอำเภอไชยวาน อำเภอวังสามหมอ กิ่งอำเภอทุ่งฝน อำเภอหนองหาน และอำเภอบ้านดุง ตอนใต้ของเขตนี้เป็นที่สูง คือบริเวณภูผาเหล็ก ภูไม้เปาะ ในเขตอำเภอ วังสามหมอ กิ่งอำเภอไชยวาน ทำให้บริเวณนี้เกิดต้นน้ำสำคัญคือ ลำน้ำ สงคราม ซึ่งไหลผ่านกิ่งอำเภอไชยวาน กิ่งอำเภอทุ่งฝน อำเภอหนองหาน อำเภอบ้านดุง แล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขง ตามแนวลำน้ำนี้เป็นเส้นแบ่งเขต จังหวัดอุดรธานีกับจังหวัดสกลนคร ทางตอนกลางและตอนเหนือของ เขตนี้ เป็นที่ราบสลับพื้นที่ป่า ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีดิน ลูกรังบ้างในบางท้องที่ ในเขตอำเภอบ้านดุง อำเภอศรีธาตุ อำเภอ วังสามหมอ มีการปลูกอ้อย มันสำปะหลังและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ส่วน การปลูกข้าวมีอยู่ตามบริเวณลำน้ำต่าง ๆ ทั่วไป

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดอุดรธานี อากาศค่อนข้างร้อน อุณหภูมิ สูง บางวันสูงถึง 42.9° เซลเซียส ฤดูหนาวอากาศค่อนข้างหนาวจัด บางวันอุณหภูมิลดลงถึง 2.5° เซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 20-22° เซลเซียส ในฤดูฝนมีฝนตกชุก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพายุโซนร้อน บริเวณทะเลจีนใต้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม และยังได้รับ อิทธิพลจากลมมรสุมทั้ง 2 ฤดูอีกด้วยคือ

1. มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดจากทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เข้าสู่

ประเทศไทยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม แต่จังหวัดอุดรธานีได้รับอิทธิพลจากมรสุมนี้น้อยมาก

2. มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดมาจากบริเวณตอนกลางและตอนเหนือของจีนเข้าสู่ประเทศไทยทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พัดเอาความหนาวเย็นมาสู่จังหวัดอุดรธานีนอกจากนี้ก็มีฝนตกประปรายในระหว่างที่มีการเปลี่ยนฤดูคือปลายเดือนพฤศจิกายน และ เดือนพฤษภาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 1,521 มิลลิเมตร

ภาวะเศรษฐกิจ

การทำนาริมอ่างน้ำพอง

ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการกสิกรรม และ รองลงไปได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย การบริการ การป่าไม้ และ อุตสาหกรรม

ทรัพยากร

ทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี มีดังนี้ คือ

1. ป่าไม้ สภาพป่าของจังหวัดอุดรธานี มีสภาพเป็นป่าโปร่ง สลับกับทุ่งหญ้า ป่าธรรมชาติเป็นป่าไม้เบญจพรรณ มีไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้มะค่าโมง ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ชิงชัน ไม้มะค่าแต้ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้พลอง ฯลฯ

2. แร่ธาตุ แร่ธาตุที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี คือ เหล็ก หิน เหล็กสินเธาว์ เป็นส่วนใหญ่ หินภูเขาที่ใช้ในการก่อสร้างอยู่ในเขตอำเภอหนองบัวลำภู และ อำเภอนากลาง ทองคำขาวที่อำเภอบ้านผือ ธาตุยูเรเนียมที่ตำบลบ้านเชียง อำเภอนงนุช

3. การป่าไม้ มีโรงงานผลิตไม้แปรรูปด้วยเครื่องจักรหลายแห่ง นอกจากนี้มีการทำฟืน และ ถ่านในป่าเปิดตามแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้สอย และจำหน่ายบ้างเล็กน้อย

การจับปลาด้วยขอ (สะอั้ง) ที่อำเภอกุมภวาปี

4. การประมง จังหวัดอุดรธานีไม่มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน มีแหล่งน้ำขนาดเล็กซึ่งเป็นลำห้วย หนอง คลอง บึง ประมาณ 420 แห่ง แหล่งจับปลาที่สำคัญของจังหวัดคือ อ่างเก็บน้ำพอง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง

5. การอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมในจังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตร อุตสาหกรรมที่สำคัญมีดังนี้ คือ

ก. อุตสาหกรรมการสีข้าว มีโรงสีข้าวตั้งอยู่ในตัวจังหวัด และอำเภอใหญ่ๆ เป็นโรงสีขนาดใหญ่ 19 โรง ขนาดกลาง 21 โรง ขนาดเล็ก 937 โรง

ข. อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาลทรายขาว มีโรงงานน้ำตาลทรายขาว 2 โรง อยู่ในเขตอำเภอกุมภวาปี และอำเภอหนองหาน และมีโรงงานผลิตน้ำตาลทรายแดงอีก 6 โรง

ค. อุตสาหกรรมการทอกระสอบ เป็นโรงงานขนาดใหญ่ ใช้วัตถุดิบ เช่น ปอ และป่านชนิดต่างๆ ซึ่งสามารถผลิตได้ภายในจังหวัด โรงงานแห่งนี้ผลิตกระสอบได้ปีละประมาณ 12 ล้านใบ ตั้งอยู่ที่ถนนอุดร - สกลนคร ใกล้กับค่ายเสนีย์รณยุทธอำเภอเมืองอุดรธานี

ง. อุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง ผลิตผลซึ่งเป็นวัตถุดิบปลูกได้ภายในจังหวัดมีโรงงานแป้งมันสำปะหลัง 1 โรง โรงงานมันเส้นและอัดเม็ด 84 โรง ส่วนมากอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี

6. การค้าขาย การค้าขายส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนต่างด้าว

แต่จังหวัดก็ส่งเสริมให้เกษตรกรนำผลผลิตของตัวเองมาจำหน่าย โดยไม่ผ่านคนกลางที่ตลาดนัดสนามทุ่งศรีเมือง

ประชากร

ประชากรของจังหวัดอุดรธานี มีทั้งหมด 1,435,953 คน แยกเป็นชาย 719,938 คน หญิง 716,015 คน ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดอุดรธานีเป็นคนไทย ซึ่งมีประวัติและเชื้อสายดังต่อไปนี้

1. คนพื้นเมืองเดิม

แยกออกได้ดังนี้

1.1 ไทยพื้นเมืองเดิม คือ คนไทยที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ ก่อนที่จะตั้งเป็นมณฑลลาวพวน

1.2 ลาวพวน คือ คนไทยที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตลาวพวน คนไทยกลุ่มนี้ได้อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปัจจุบัน) ซึ่งมีอยู่ในเขตอำเภอบ้านผือ และ บ้านเซียง อำเภอนองหาน

1.3 ภูไท คือ คนไทยที่อพยพมาจากเมืองเว้ มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดสกลนคร และนครพนม ต่อมาคนไทยกลุ่มนี้ได้อพยพมาอยู่ในเขตจังหวัดอุดรธานี คือในอำเภอสรีธาตุ และ อำเภอวังสามหมอ

2. คนญวน แยกออกได้ดังนี้

2.1 **ญวนอพยพ** คือ ญวนที่ลักลอบเข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ปัจจุบันญวนอพยพอาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานีมีจำนวน 8,645 คน (สำนักงานจังหวัดอุดรธานี สํารวจเมื่อปี พ.ศ. 2523)

2.2 **ญวนต่างด้าว** คือ ญวนที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทย โดยขออนุญาตเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย ญวนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานีมีจำนวน 188 คน

3. **คนจีน** แยกออกได้ดังนี้

3.1 **จีนดั้งเดิม** คือคนจีนที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยตั้งแต่เดิม จนลูกหลานคนจีนเหล่านั้นได้เปลี่ยนสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย

3.2 **จีนต่างด้าว** คือคนจีนที่ขออนุญาตเข้ามาอยู่ภายหลัง คนจีนต่างด้าวที่มาอาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานี 1,347 คน

คนญวนและคนจีนส่วนมากประกอบอาชีพ ด้านการค้าขาย อยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

จำนวนประชากร

จังหวัดอุดรธานีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 อำเภอ (สถิติประจำเดือน มิถุนายน 2523) 4 กิ่งอำเภอ 148 ตำบล 1747 หมู่บ้าน มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองอุดรธานี สุขาภิบาล 20 แห่ง ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ 77 หน่วยงาน แต่ละอำเภอมีประชากร ดังนี้

จำนวนประชากรทั้งจังหวัด ชาย 719,938 คน หญิง 716,015 คน รวม 1,435,953 คน.

ตารางแสดงจำนวนประชากร การเกิด การตาย และการย้ายที่อยู่ของแต่ละอำเภอในจังหวัดอุดรธานี ประจำปีคือนมิตุมาชน 2523

อันดับ	อำเภอ/กิ่ง	จำนวนประชากร		รวม	เกิด		รวม	ตาย		รวม	การย้าย		หมายเหตุ
		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		เข้า	ออก	
1	เมือง	106,796	121,509	228,305	250	202	452	54	41	95	485	517	
2	หนองหาน	55,002	65,972	120,974	121	102	223	32	12	44	144	159	
3	บ้านดุง	39,579	31,175	70,754	75	65	140	18	7	25	46	120	
4	เพี้ย	37,178	36,742	73,920	135	96	231	5	16	21	151	32	
5	บ้านผือ	38,321	35,172	73,493	63	78	141	25	7	32	88	95	
6	น้ำโสม	21,349	20,865	42,214	70	51	121	12	10	22	114	126	
7	กุมภวาปี	69,881	66,696	136,577	234	152	386	30	25	55	148	332	
8	โนนสะอาด	18,898	18,638	37,536	24	28	52	6	4	10	96	67	
9	ศรีธาตุ	15,197	15,288	30,485	39	27	66	5	4	9	18	75	
10	หนองบัวลำภู	57,028	44,092	101,120	80	78	158	11	13	24	116	111	
11	ศรีบุญเมือง	42,916	45,471	88,387	83	99	182	15	14	29	106	72	
12	โนนสัง	28,798	30,286	59,084	64	55	119	23	10	33	62	103	

อันดับ	อำเภอ/กิ่ง	จำนวนประชากร		รวม	เกิด		รวม	ตาย		รวม	การย้าย		หมายเหตุ
		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		เข้า	ออก	
13	นากลาง	39,811	39,445	79,256	113	97	210	19	13	32	88	52	
14	สุวรรณคูหา	19,456	17,788	37,244	60	50	110	10	4	14	85	51	
15	กุดจับ	22,858	22,442	45,300	57	55	112	13	11	24	45	115	
16	หนองบัวซอ	22,558	22,585	45,143	60	51	111	8	6	14	29	738	
17	กิ่งอ.สร้างคอม	9,799	9,883	19,682	15	17	32	5	5	10	5	21	
18	อ.วังสามหมอ	10,279	10,364	20,643	31	28	59	7	1	8	78	17	
19	กิ่งอ.ไชยวาน	11,592	13,471	25,063	38	26	64	11	4	15	38	20	
20	กิ่งอ.ทุ่งฝน	10,144	9,900	20,044	17	34	51	3	3	6	6	14	
21	กิ่งอ.หนองแสง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
22	เทศบาลเมืองอุดรธานี	42,498	38,231	80,729	68	63	131	9	9	18	462	503	ข้อมูลยังรวมอยู่ในอำเภอทุกปี
	รวม	719,938	716,015	1,435,953	1,697	1,454	3,151	321	219	540	2,410	2,837	

ความหนาแน่นของประชากร

จังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่ 18,057 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานที่ดินจังหวัดอุดรธานี สำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2523) หรือ 11,282,625 ไร่ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,435,953 คน คิดเฉลี่ยประชากรต่อพื้นที่ได้เท่ากับ 79 คน ต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร มีบ้านเรือน 211,495 หลังคาเรือน จำนวนครอบครัว 219,754 ครอบครัว (สำนักงานที่ดินจังหวัดอุดรธานี สำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2523)

ความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด อยู่ที่อำเภอเมืองอุดรธานี รองลงมาคืออำเภอกุมภวาปีและอำเภอหนองหาน

การอพยพของประชาชนจากจังหวัดอื่น เข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดอุดรธานีมีระดับสูงมากในระยะที่สหรัฐอเมริกาตั้งฐานทัพอยู่ แต่ปัจจุบันการอพยพลดลงมาก พวกอพยพส่วนใหญ่เข้ามาทำการเกษตรกรรม และส่วนมากจะเข้ามาทำกินในเขตอำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา อำเภอบ้านดุง และอำเภอวังสามหมอ ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกป่าสงวนและเกิดพิพาทกับบุคคลที่มีภูมิสำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้นมาก่อน

อาชีพ

1. การกสิกรรม เนื้อที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกทั้งหมดมีประมาณ 1,576,074 ไร่ ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพในการเพาะปลูกพืชผลที่เพาะปลูกได้แก่

ก. ข้าวเหนียว นิยมปลูกมากที่สุด เพราะประชาชนส่วนใหญ่บริโภคข้าวเหนียว และเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ

ข. มันสำปะหลัง นิยมปลูกกันมาก ปลูกตามบริเวณที่ดอน น้ำไม่ขัง

ค. อ้อย มีการปลูกกันมาช้านาน ปลูกมากบริเวณเขตอำเภอกุมภวาปี อำเภอโนนสะอาด อำเภอศรีธาตุ อำเภอหนองหาน และอำเภอเมืองอุดรธานี เป็นพืชที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดเป็นอันดับ 1 มีตลาดรับซื้อที่สำคัญคือโรงงานน้ำตาลกุมภวาปี

ง. ปอแก้ว เป็นพืชที่ทนต่อความแห้งแล้ง ชอบดินร่วนปนทรายอุณหภูมิสูงปลูกได้ทั่วไป ตลาดรับซื้อที่สำคัญคือโรงทอกระสอบอุดรธานี

จ. ข้าวเจ้า มีการปลูกทั่วไปตามทุ่งลุ่มมีน้ำขัง ตลอดระยะเวลาการเจริญเติบโต

ฉ. ข้าวโพด มีการปลูกทั่วไปตามที่ราบสูงและไหล่เขา

2. การเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อใช้แรงงานด้านการเกษตร ได้แก่ โค กระบือ สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อบริโภค ได้แก่ เป็ด ไก่ และ สุกร ระยะเวลาหลังกลึงบางกลุ่มได้เริ่มเลี้ยงเพื่อการค้าบ้าง โดยจัดเป็นฟาร์มใช้หลักวิชาการทางการเกษตรเข้าช่วย ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม และเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารบริโภค นอกจากนั้นยังมีการขุดบ่อเลี้ยงปลาตามบริเวณที่ลุ่มทั่วไป

บุคคลผู้ให้บริการในชุมชน

ชุมชน คือที่ซึ่งมีคนตั้งบ้านเรือนและทำมาหากินอยู่ร่วมกันมาก ๆ ในชุมชนหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยประชาชนที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น

1. **ผู้ใหญ่บ้าน** คือบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้าน ทำหน้าที่ปกครอง ดูแลภายในหมู่บ้านของตน มีผู้ช่วยเรียกว่า ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

2. **กำนัน** คือผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในตำบล มีหน้าที่ปกครอง ดูแลภายในตำบลและเป็นนายทะเบียนราษฎรประจำตำบล มีผู้ช่วยเรียกว่า สารวัตรกำนัน

3. **ครู** คือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการ ให้มาทำหน้าที่สอนในโรงเรียน ครูในโรงเรียนมีหลายคน ผู้ทำหน้าที่บริหารสูงสุดภายในโรงเรียนเรียกว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการ

4. **พระ** คือ ผู้สืบพระศาสนาจากหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วนำหลักธรรมนั้นไปเผยแพร่แก่ประชาชนที่นับถือ จำวัดอยู่ภายในวัดและมีเจ้าอาวาสเป็นพระผู้ปกครอง

5. **ตำรวจ** คือผู้พิทักษ์รับใช้ประชาชน มีหน้าที่หลักอยู่ 4 ประการ คือ

- 5.1 รักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอก เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
- 5.2 รักษากฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา
- 5.3 บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน
- 5.4 ดูแลและรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ

6. ทหาร เป็นรั้วของชาติ ประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ ทำหน้าที่ปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไทย มิให้ข้าศึกศัตรูมาทำลายชาติของเรา

7. บุรุษไปรษณีย์ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ส่งจดหมายและพัสดุภัณฑ์ทางไปรษณีย์ ให้แก่ประชาชนทั่วไป

8. พ่อค้า คือผู้มีอาชีพค้าขาย เป็นผู้นำสินค้าจากแหล่งผลิตมาขายให้แก่ผู้บริโภค

9. คนขับรถประจำทาง คือผู้ขับรถโดยสารประจำทาง รับ - ส่งผู้โดยสารอยู่ทั่วไป

10. คนกวาดถนน คือผู้ที่ทำหน้าที่รักษาความสะอาดถนนหนทางในเขตเทศบาล และ สุขาภิบาล

นอกจากนี้ยังมีอาชีพต่างๆ อีก เช่น ชาวนา ชาวสวน ช่างก่อสร้าง ข้าราชการ อีกหลายหน่วยงาน บุคคลเหล่านี้แบ่งงานกันทำและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต

เราทุกคนเป็นหน่วยหนึ่งของชุมชนที่เราอาศัยอยู่ มีหน้าที่ทำงานตามความถนัด หรือความสามารถของแต่ละคน ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ดังนั้น คนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นกรรมกรแบกหาม ชาวไร่ ชาวนา ครู นายอำเภอ ตำรวจ คนค้าขาย นายแพทย์ ข้าราชการ ฯลฯ ต่างก็เป็นกำลังของชุมชน และ มีความสำคัญเท่าเทียมกัน

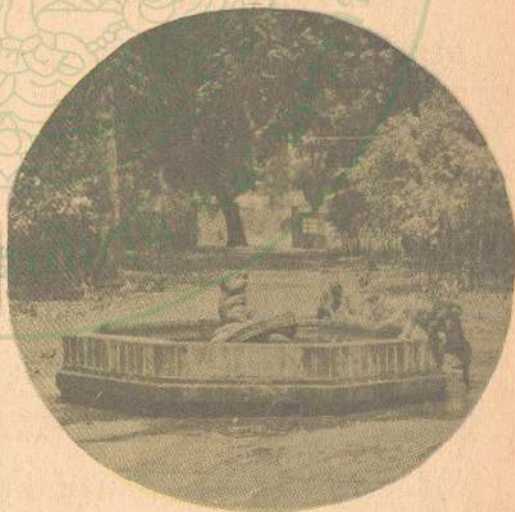
สถานที่สำคัญ และ โบราณวัตถุ

สถานที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานีมีหลายแห่ง ที่สำคัญได้แก่

1. **ทุ่งศรีเมือง** เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดอุดรธานี ภายในบริเวณทุ่งศรีเมืองมีสนามกีฬา อนุสาวรีย์กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองและพระโพธิ์ศาลารับเสด็จสวนสัตว์ และเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ของจังหวัด เช่น งานประจำปี พิธีการทางราชการ ฯลฯ

2. **หนองประจักษ์** อยู่กลางเมืองอุดรธานี มีถนนรอบขอบหนองมีเกาะอยู่กลางเป็นที่เก็บกักน้ำสำหรับทำน้ำประปา และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจด้วย

3. **สวนธรรมชาติ** ตั้งอยู่ในตัวเมืองกุมภวาปี เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ทางอำเภอจัดไว้ มีพันธุ์ไม้ใหญ่และฝูงลิงอาศัยอยู่หลายร้อยตัว

สวนธรรมชาติอำเภอกุมภวาปี

4. **น้ำตกเต่าไต้** เป็นน้ำตกอยู่บนเทือกเขาภูพาน ติดเส้นทางอุดรธานี - หนองบัวลำภู และอยู่ในเขตอำเภอนองบัวลำภู

5. **หนองหานกุมภวาปี** เป็นหนองน้ำที่กว้างใหญ่ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดนานาชนิด มีฝูงนกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนกเป็ดน้ำอาศัยหากินอยู่เป็นประจำ กลางวันจะมีเรือโดยสารขนาดเล็กสำหรับพานักท่องเที่ยวชมบริเวณหนองหาน

6. **ภูเก้า** อยู่ในเขตอำเภอนโนนสัง มีวัดพระพุทธบาท หอสุวรรณคือน้ำตกตาดโตนมีทิวทัศน์สวยงามมาก

7. **ลำน้ำปาว** เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง ลำน้ำสายนี้ไหลผ่านอำเภอกุมภวาปี อำเภอสรีธาตุ และอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะที่อำเภอสรีธาตุมีเรือโดยสารรับส่งไปยังอำเภอท่าคันโทเป็นประจำ

8. **วัดถ้ำกลองเพล** เป็นวัดที่ประชาชนเคารพนับถือมาก มีทิวทัศน์สวยงาม อยู่ในเขตอำเภอนองบัวลำภู

9. **ชลประทานห้วยหลวง** อยู่ในเขตอำเภอเมืองเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีคลองส่งน้ำ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง

10. **ทุ่งคำชะโนด** เป็นสถานที่เคารพบูชาและศักดิ์สิทธิ์ของอำเภอบ้านดุง มีต้นชะโนดซึ่งเป็นพืชตระกูลปาล์มขึ้นอยู่เป็นหมู่ มีทิวทัศน์สวยงามมาก ทุ่งคำชะโนดนี้อยู่ใกล้บ้านวังทอง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอบ้านดุง อยู่ห่างจากอำเภอบ้านดุงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 16 กิโลเมตร

ริมอ่างน้ำพองใช้ทำนาปรังในฤดูแล้ง

11. อ่างเก็บน้ำพอง ส่วนหนึ่งของอ่างเก็บน้ำพองนี้อยู่ในเขตอำเภอโนนสัง พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดขอนแก่น ทางราชการได้ทำทำนบกั้นน้ำล้อมรอบอำเภอโนนสังเอาไว้ เพื่อกันน้ำท่วมมีเรือจักรกลให้บริการนำเที่ยวตลอดเวลา เวลาใกล้ค่ำสามารถนั่งรถ หรือ เรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนอันสวยงาม อากาศเย็นสบาย และมีฝูงนกนานาชนิดให้ชมอีกด้วย

12. น้ำตกนายาง เป็นน้ำตกที่สวยงามมาก มีถึง 7 ชั้น บริเวณใต้น้ำตกมีถ้ำสวยงาม อยู่ที่ตำบลนายาง อำเภอน้ำโสม ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองอุดรธานีประมาณ 100 กิโลเมตร

โบราณวัตถุขุดพบสถานที่สำคัญมีหลายแห่ง เช่น

1. อนุสาวรีย์พระนเรศวรมหาราช

ตั้งอยู่หน้าว่าการอำเภอหนองบัวลำภู เป็นพระบรมรูปในทำยืนทรงพระแสงดาบ เป็นที่รวมจิตใจและเคารพสักการะของชาวอำเภอหนองบัวลำภู เป็นที่ตั้งเมืองเก่าแก่คือเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “กมุทาสัย” แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นหนองบัวลำภูในปัจจุบัน

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

2. วัดถ้ำสุวรรณคูหา

อยู่ตำบลนาสี อำเภอสวรรคูหา มีศิลาจารึกอักษรไทยน้อย กล่าวว่าวัดนี้สร้างในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐา แห่งเวียงจันทน์

3. วัดถ้ำเอร่าวัน

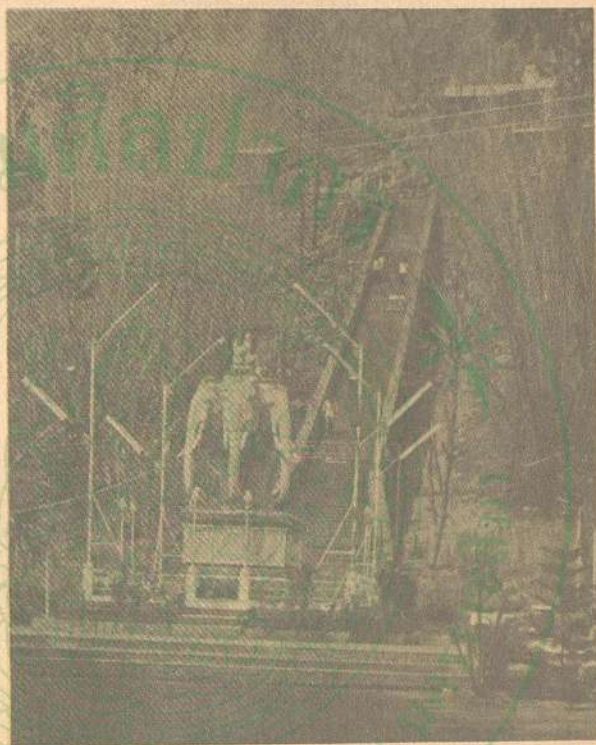
ตั้งอยู่บนยอดเขาที่บ้านโพนทอง ตำบลนาเหล่า อำเภอนากลาง จังหวัดอุดรธานี อยู่ห่างจากตัวเมืองอุดรธานีประมาณ 80 กิโลเมตร มีบันไดประมาณ 300 กว่าขั้น ภายในมีช้างสามเศียรทำด้วยหิน มีห้องแต่งตัวนางผมหมอมและห้องเก็บสมบัตินางผมหมอม ถ้ำนี้ทะลุได้ มีรอยจารึกเก่าแก่ กล่าวว่า “วัดนี้สร้างในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาแห่งเวียงจันทน์ ในปี พ.ศ. 2115” นอกจากจะถือเป็นวัดเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์แล้วยังถือเป็นถ้ำที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งด้วย

4. โนนวัดป่า

อยู่ที่อำเภอโนนสัง เป็นปูชนียวัตถุร้าง สันนิษฐานกันว่าเป็นวัด

เก่าแก่เนื่องจากมีพระพุทธรูปขนาดปรกองค์ประธานทำด้วยศิลาแลงใน
ทำนองสมาธิ ซึ่งเข้าใจว่าสร้างในสมัยขอมโบราณ

วัดถ้ำเอนาวัง

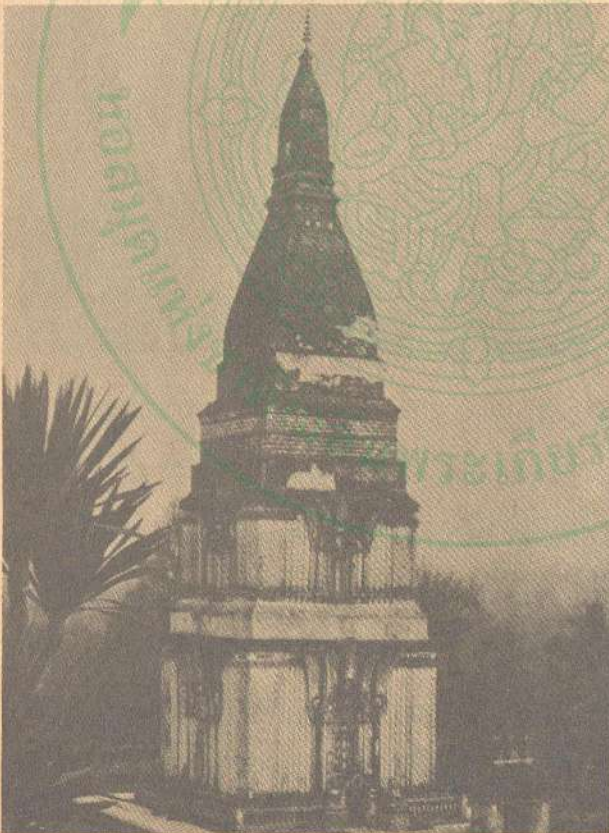

5. เจดีย์พระพุทธรูปบาทบัวบก

เป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งของอุดรธานีและจังหวัดใกล้เคียง
ประดิษฐานอยู่บนเชิงเขาภูพาน ในเขตบ้านดัว ตำบลเมืองพาน อำเภอ
บ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ
12 กิโลเมตร และห่างจากอุดรธานีประมาณ 67 กิโลเมตร มีรอยพระ-
พุทธรูปจำลองประดิษฐานอยู่บนไหล่เขาภายในมณฑป ชาวเมืองถือว่า
“เป็นปูชนียสถานที่ศักดิ์สิทธิ์” มีวัดอยู่บนเขา บริเวณร่มรื่น ภูมิประเทศ

สวยงามมาก และยังเป็นทีประดิษฐานสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อีก คือ

- ถ้ำพญานาค
- คอกม้าทำวบารส
- หอนางอุษา
- วัดพ่อตา
- วัดลูกเขย
- โนนสาวเอ้
- ภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ชาคมุขย์โบราณบ้านเชียง อำเภอหนองหาน

6. บ้านเชียง

ขึ้นอยู่กับอำเภอหนองหาน อยู่ห่างจากอำเภอหนองหานไปทางทิศตะวันออกประมาณ 25 กิโลเมตร เป็นสถานที่ที่ได้รับการสำรวจขุดค้นเรื่องราวก่อนประวัติศาสตร์ เช่น

- โครงกระดูกมนุษย์
- ไห
- หม้อลายเขียนสี
- เครื่องใช้ทำด้วยเหล็ก เช่น หอก ขวาน ฯลฯ

- เครื่องประดับทำด้วยสำริด เช่น กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า
กำไลคอ และ ลูกปัดทำด้วยแก้ว

นอกจากนี้ ยังขุดพบโครงกระดูกสัตว์ ซึ่งสันนิษฐานว่าสิ่งเหล่านี้
มีอายุราว 5,000 ถึง 7,000 ปี จากการค้นพบวัตถุโบราณเก่าแก่ที่บ้าน
เชียงนี้เอง ทำให้ความเชื่อของนักประวัติศาสตร์ที่ว่า ถิ่นเดิมของไทย
อยู่แถบภูเขาอัลไตหรือแถบอื่น ๆ นั้น เริ่มเปลี่ยนแปลงไป นักโบราณคดี
เชื่อว่า บริเวณที่ขุดพบโบราณวัตถุที่บ้านเชียงน่าจะเป็นของคนไทยสมัย
ก่อน และเชื่อว่าถิ่นเดิมของไทยก็น่าจะเป็นบริเวณแถบนี้มากกว่าแถบ
อื่น ๆ

ฉะนั้น วัตถุโบราณที่บ้านเชียงจึงเป็นที่สนใจของ นักโบราณคดี
ทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและข้อสันนิษฐาน
ที่แท้จริง

7. พระธาตุบ้านฝิน หรือ เมืองฝิน

อยู่บ้านเมืองฝิน ตำบลฝาง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
อยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 20 กิโลเมตร ตัวพระธาตุตั้งอยู่ในวัด
มหาธาตุพนนทการาม วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่ สันนิษฐานว่าพระธาตุนี้มีอายุ
ราว 1,000 ปี ชาวเมืองถือว่าเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ บริเวณพระธาตุ
นี้ขุดพบหม้อสมัยขอม พระพุทธรูปไม้ ศิลาลง อักษรไทยน้อยโบราณ
ซึ่งอักษรนี้มีมาก่อนสมัยพ่อขุนรามคำแหง

8. พระธาตุโพนทอง

ไม่ปรากฏว่าสร้างในสมัยใด ตัวพระธาตุทำด้วยศิลาลง เป็น
พระธาตุทรงแปดเหลี่ยม ปัจจุบันความสูงเหลือประมาณ 8 - 10 เมตร

พระธาตุเมืองพิน อำเภอนากลาง

พระธาตุโพนทอง บ้านโก้ย อำเภอมืองอุดรธานี

นับว่าเป็นพระธาตุศิลาแลงขนาดใหญ่องค์หนึ่งของจังหวัดอุดรธานี เป็นพระธาตุที่ศักดิ์สิทธิ์ ทุก ๆ ปี ชาวบ้านจะทำพิธีทางศาสนาหรือแข่งบั้งไฟ เพื่อขอฝนและบวงสรวงศาลกล่าวตามที่ตนปรารถนา

๑. พระพุทธบาทนางเป็ล้อย อยู่บนยอดเขาอำเภอนากลาง บริเวณรอบ ๆ พระพุทธบาทมีเสมาหินสลักลวดลายแบบขอม ต่อมาเป็นผู้สร้าง

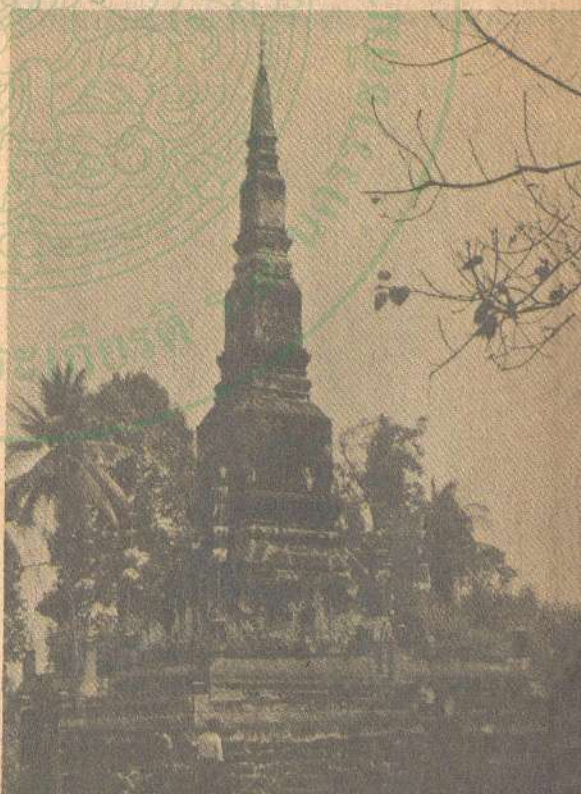
พระพุทธรูปบาทจำลองครอบไว้ เดิมพระพุทธรูปแห่งนี้มีรูปนางเปลือย
สลักเป็นแนวนอน แต่มีคนทุบแตกเพื่อหาสมบัติ นอกจากนี้ยังพบหม้อ
สังคโลกและรูปสลักหิน สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยขอม ซึ่งนับว่ามี
อายุเกินกว่า 1,000 ปี ชาวเมืองเคารพนับถือมาก เพราะถือเป็นสถานที่
ที่ศักดิ์สิทธิ์

10. พระธาตุคอนแก้ว อยู่ที่บ้านคอนแก้ว ใกล้ตัวเมืองอำเภอกุมภวาปี ในฤดูฝนจะมีสภาพเป็นเกาะกลางน้ำ เป็นศิลปะขอมโบราณ
มีลักษณะเป็นฐานสี่เหลี่ยมเหมือนพระธาตุพนมสันนิษฐานว่าสร้างใน
สมัยเดียวกัน บริเวณใกล้ ๆ มีหลักศิลาแลงประมาณ 4 - 5 หลัก นอก
จากนี้ยังมีหลักศิลาจารึกซึ่งยัง
ไม่มีผู้ใดสามารถอ่านได้ ทุก ๆ
ปี จะมีประเพณีสงกรานต์
ในเดือน เมษายน

นอกจากนี้ จังหวัดอุดร-
ธานียังมีโบราณวัตถุ สถานที่
สำคัญอีกหลายแห่ง เช่น

- พระพุทธรูปน้ำแสด
อำเภอกู่แก้ว
- พระพุทธรูปกู่แก้ว
อำเภอนันทบุรี
- พระศรีมหาธาตุ
อำเภอกู่แก้ว ฯลฯ

พระธาตุคอนแก้ว อ.กุมภวาปี

มรดกทางวัฒนธรรม

อุดรธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในสิบหกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประวัติความเป็นมาเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันกับจังหวัดอื่น จะแตกต่างกันบ้างในบางท้องถิ่นเท่านั้น ที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นประเพณีวัฒนธรรมของอุดรธานีโดยทั่วไป เช่น

1. **ด้านวรรณคดี** ปัจจุบันปรากฏอยู่ในหนังสือผูก (หนังสือโบราณใช้เหล็กแหลม ๆ เขียนลงบนใบลานหรือใบตาล แต่ละมัดเรียกว่า “ผูก” เขียนเสร็จแล้วใช้สีดำทาเคลือบ ส่วนใหญ่เขียนด้วยอักษรขอม เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “ตัวธรรม”) ซึ่งมีอยู่ตามวัด เป็นหนังสือที่กล่าวถึงนิยายปรัมปรา เช่น เรื่อง ผาแดงนางไอ่ สังข์ศิลป์ชัย จำปาสีตัน วลว เรื่องอิงประวัติศาสตร์ เช่น เรื่อง พระวอพระตา และพระเจ้าไชยเชษฐา เป็นต้น ภาษาที่ใช้เขียนเป็นภาษาไทยอีสาน (ภาษาลาว) เป็นคำกลอนหมอลำ นอกจากนี้ยังมีวรรณคดีที่สำคัญคือ เรื่อง เวสสันดรชาดกซึ่งแต่งโดย ศิลา วีรวงศ์ เขียนด้วยตัวหนังสือไทย แต่ภาษาในหนังสือเป็นภาษาไทยอีสาน เป็นคำกลอนและเป็นที่ยอมรับของทุกวัด

2. **ด้านนาฏศิลป์** มีหลายประเภท เช่น หมอลำกลอน หมอลำหมู่ นอกจากนี้ก็มีฟ้อนรำเรียกกันว่า “รำเซิ้ง” เช่น เซิ้งกระติบข้าว เซิ้งบั้งไฟ วลว

3. **ด้านดนตรี** ได้แก่ แคน ซอ พิณ สะใน (ทำด้วยเขาสัตว์ มักมีอยู่ในวัด สำหรับภิกษุเป่าตอนก่อนรุ่งปลุกขึ้นทำกิจวัตรของพระภิกษุ) ฆ้อง กลอง วลว ดนตรีเหล่านี้หากไม่ได้รับการส่งเสริมอาจเสื่อมสูญในไม่ช้า เพราะคนรุ่นหนุ่มสาวหันมานิยมดนตรีสากล

4. ด้านการจักสาน มีการจักสานเพื่อใช้ในครอบครัว เช่น ข้อง ตุ่ม ไซ กระติบข้าว ตะกร้า กระบุง ฝีมือการทำอยู่ในขั้นดี บางแห่งถึงกับทำเป็นอาชีพก็มี

5. ด้านการทอ เย็บปักถักร้อย มีการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้ามัดหมี่ การทอเสื่อ ปัจจุบันเหลืออยู่เพียงในบางหมู่บ้านเท่านั้น

6. ด้านการแต่งกาย ส่วนใหญ่แต่งกายแบบประยุกต์หรือแต่งกายตามสมัยนิยม การแต่งกายตามลักษณะท้องถิ่นจริง ๆ คือ ผู้ชายนุ่งโสร่ง ใส่เสื้อหม้อนิล (ผ้าที่ย้อมด้วยต้นคราม) หรือ เสื้อไหม ผู้หญิงนุ่งผ้ามัดหมี่ บางพื้นติดแถบที่ปลายเรียกว่า “ตีนซิ่น” ปัจจุบันการแต่งกายแบบนี้หาได้ยาก จะมีให้ดูก็เฉพาะในพิธีทางประเพณีท้องถิ่นเท่านั้น

7. ด้านภาษา ภาษาพูดโดยทั่วไปเป็นภาษาไทยอีสาน (ภาษาลาว) ส่วนภาษาไทยกลางมีใช้กันในตัวเมืองประมาณร้อยละ 5

8. ด้านความคิดเห็น ส่วนใหญ่ยังแฝงด้วยความคิดเห็นแบบโบราณ เชื่อในโชคลาง ผีसाทเทวดา เชื่อและให้ความนับถือผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้หลักผู้ใหญ่ ทางด้านการเมืองหากมีการพัฒนาและเข้าใจสภาพที่แท้จริงของท้องถิ่น ก็จะมีผลในด้านการพัฒนาบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง

วันสำคัญของชุมชน

วันสำคัญของท้องถิ่นจะคล้าย ๆ กัน จะมีบางแห่งที่ผิดแปลกไปแต่ก็ไม่มากนัก ประชาชนส่วนใหญ่ยังยึดถือวันสำคัญเหล่านี้ปฏิบัติมาจนปัจจุบัน วันสำคัญในรอบปีได้แก่

การทำบุญตามฮีตสิบสอง คือ การทำบุญประจำเดือนครบทั้งสิบสองเดือน นับจากเดือนอ้ายถึงเดือนสิบสอง ดังนี้

1. เดือนอ้าย ทำบุญเข้ากรรม ถือว่าพระสงฆ์ที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว อยู่กรรมเพื่อให้พ้นโทษ ในช่วงอยู่กรรมนี้ถือว่า ถ้าได้ทำบุญทำทานกับพระสงฆ์ดังกล่าวจะได้กุศลแรง ปัจจุบันประเพณีดังกล่าวไม่ค่อยจะปรากฏบ่อยนัก

2. เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวในนาเสร็จแล้ว ชาวนาจะนำเอาข้าวที่เก็บเกี่ยวได้มากองรวมกันไว้ที่ “ลาน” มักจะทำบุญทำทานกัน เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ลานและเป็นการฉลองความยินดีที่ได้ข้าวมาก สมความตั้งใจ คำว่า “คูณ” ภาษาอีสานแปลว่า เป็นสิริมงคล หรือเป็นสิ่งที่ดีงาม

3. เดือนสาม ทำบุญข้าวจี เมื่อชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวขึ้นยุ้งขึ้นฉางแล้ว ก็จะแสดงออกซึ่งความปิติยินดีอีกครั้งกับความสำเร็จในการทำนา (ข้าวจีคือ ข้าวเหนียวหนึ่งปี้งไฟ) ยังเป็นที่นิยมกันมากเกือบทุกหมู่บ้าน

4. เดือนสี่ ทำบุญพระเวส เป็นการทำบุญและฟังเทศน์มหาชาติ เรื่องเวสสันดรชาดก นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ทำกันในเดือนสี่ แต่ก็มีบางหมู่บ้านอาจทำก่อน หรือ หลังเดือนสี่แต่จะเรียกกันติดปากว่า “บุญเดือนสี่” อยู่นั่นเอง

5. เดือนห้า ทำบุญสงกรานต์ เนื่องในโอกาสตรุษสงกรานต์ เป็นประเพณีที่ลูก ๆ หลาน ๆ จะต้องไปรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ รวมทั้งสงกรานต์พระพุทธรูป พระภิกษุในวัด ภาษาพื้นเมืองเรียกวันสงกรานต์ว่า “เนา”

6. เดือนหก ทำบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเกือบทุกท้องที่ของจังหวัดอุดรธานี เป็นปอเกิดแห่งวรรณกรรมท้องถิ่น คือเรื่อง “ผาแดงนางไอ่” อันเป็นนิยายปรัมปรา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดประเพณีการทำบุญบั้งไฟ

การแห่บั้งไฟก่อนกระหำพิธีจุด

7. เดือนเจ็ด บุญข้าชะ (ชำระ) คือการทำบุญเพื่อชำระสิ่งสกปรกทั้งภายในคือจิตใจ และภายนอกคือร่างกาย พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น เเคหสถาน ถนนหนทาง เพื่อให้เกิดความสะอาดหมดจด

8. เดือนแปด บุญเข้าพรรษา ประเพณีนี้จะมีการทำกันทั่วไป มีการแห่เทียน ซึ่งเป็นงานใหญ่ มีการจัดประกวดในระดับจังหวัด และอำเภอ

9. เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน นิยมทำกันเป็นประเพณี โดยถือเอาวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 เป็นเกณฑ์ ชาวบ้านจะนำข้าวใส่ห่อไปโปรย หรือ ทิ้งไว้ตามลานดินในวัดเวลาเช้าตรู่ โดยเชื่อว่าญาติผู้ล่วงลับไปแล้วจะมาขอรับส่วนกุศลในตอนนั้น

10. เดือนสิบ บุญข้าวสาก (สลาก) นิยมทำกันเป็นประเพณี โดยถือเอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นเกณฑ์ ห่างจากบุญข้าวประดับดินเพียง 15 วัน ชาวบ้านนิยมทำ “ข้าวตอกแตก” (กระยาสารท) กันทุกครอบครัว ข้าวนี้คลุกกับเครื่องปรุง เช่น น้ำตาล น้ำอ้อย มะพร้าว ฯลฯ แล้วนำไปบ่าเพื่อกุศลที่วัด

ขบวนแห่เทียนเข้าพรรษา

การสู่ขวัญบายศรีในพิธีแต่งงาน

11. เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา ประเพณีนี้จังหวัดอุดรธานีของเรา เรียกว่า “บุญได้น้ำมัน” โดยนำรูปเทียนที่จุ่มหรืออาบด้วยน้ำมันแล้วไปจุดบูชาที่วัด ทำกันในวันออกพรรษา คือ แรม 13 - 14 ค่ำ เดือน 11

12. เดือนสิบสอง บุญกฐิน มีการทำกันอยู่ทั่วไป ถือกันว่าแต่ละหมู่บ้านจะขาดเสียมิได้ เช่นเดียวกับบุญพระเวส (บุญเดือนสี่)

ประเพณีการสู่ขวัญบายศรี ประเพณีนี้นิยมทำกันในทุกท้องที่ของจังหวัดอุดรธานี และในจังหวัดทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ว่าจะเป็นคราวเคราะห์ดีหรือเคราะห์ร้าย เช่น แต่งงาน ได้เลื่อนตำแหน่ง ประสบอุบัติเหตุ ฯลฯ ซึ่งถือว่า ดีก็บายศรีเพื่อให้ดีขึ้นไป ถ้าเลวก็บายศรีเพื่อให้เลวหมดไป

นอกจากประเพณีตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีอีกมาก ซึ่งก็แล้วแต่ท้องถิ่นอาจแตกต่างกันบ้างในทางปฏิบัติ แต่ก็อยู่ในแนวเดียวกันนั่นเอง

๔๗๔ : ๒๓-๒๔

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

นายถาวร สติรกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

๒๔ กันยายน ๒๕๒๕

